

Madame de Sade. BKT. Reinhilde Declerck en Goele Derick. — Foto Frans Pans.

begin geïnstalleerd is, is die van een adellijke familie. Aanhoudend mag de meid voorname gasten aandienen. Deze komen Madame de Montreuil te hulp om dochterlief te overhalen haar zondig huwelijk met de markies ongedaan te maken. Mogelijkheden om zich van haar smet te ontdoen, heeft Renée de Sade genoeg. Dat heeft het scenografenduo Luc Dhooge en Roos Werckx gepast geïmagineerd met een ruimte die bol staat van badkamerrequisieten. De coulissen bestaan uit plastic douche-gordijnen, de scènevloer uit vinylen badkamertegels. Het speelvlak doet, door zijn opstaande zijwanden, denken aan een reuzegroot bad. Voor wie het nog niet zou doorhebben, staat er aan de zijkant een waterbekken. Ook de kostumering draagt bij tot hetzelfde betekenisveld. De actrices dragen allemaal een identieke badjas.

Maar Renée wil zich niet witschamen. Ze verkiest haar echtgenoot, nu deze gedetineerd is, niet in de steek te laten. De trouwhartige toewijding van Renée (Goele Derick) spreekt zelfs uit haar fysieke voorkomen. In tegenstelling tot haar grotere tegenspeelsters met zwart (!) haar, heeft ze een rond gezicht en blond haar. De onschuld zelve. Haar zus Anne (Nicole Persy) is groot en sensueel; barones de Simiane (Veerle Eyckermans) vouwt de handen devoot, maar gaat bij de bisschop lobbyen; Madame de Saint Fond (Loes van den Heuvel) wil de zaak van de markies wel via het koninklijke bed regelen. Diverse intriges zijn niet voldoende om Renée van haar stuk te brengen. Zelfs voor de goede naam van de familie geeft ze de markies niet op. Het ligt voor de hand dat de discussies hierdoor hoog oplopen. De personages spreken naast of door mekaar.

En de meid? Ze repareert een fietsband. Ondertussen houdt ze, een meid moet nu eenmaal nieuwsgierig zijn, een minutieus rapport bij. Notitieboekje en potlood zijn haar instrumenten. Dom en onderdanig lijkt ze alleen maar, want ondertussen spiedt haar ogen, op zoek naar nieuws. De huisgenoten zijn zich niet bewust van het dreigende gevaar dat in hun midden aan het groeien is. Aan de toenemende vrijpostigheid van de meid (An De Donder) kan men lezen dat de burgerij op het punt staat de macht te grijpen. Helemaal vanuit de rand van het gebeuren, van onder het gezag, duwt de code van de burgerij die van de adel opzij.

Samen met de machtspatronen, draaien ook de standpunten van moeder en dochter honderdtachtig graden om. Madame de Montreuil weet zich na de Franse Revolutie, als lid van de adel, in gevaar. Om haar hachje te redden, is ze zelfs bereid de vrijgelaten markies terug in huis op te nemen. Zijn perversiteiten waren tenslotte maar wat onschuldige spelletjes, nietwaar? Renée daarentegen weet, na het lezen van de gevangenschriften van de markies, dat hij al die tijd aan een moraal van het kwade heeft gebouwd. Op het moment dat de markies voor de deur staat, beseft ze dat we allemaal leven in de door hem geschapen wereld. Daarom vlucht ze een klooster in. En de meid? Zij zet alle deuren open. Laat de monsters maar binnen.

Met *Madame de Sade* heeft BKT toneel afgeleverd dat langer in het geheugen zal blijven dan *De kunststopmeter* en *Master Class*. De sterke tekst van Mishima zal daar voor veel tussenzitten. Maar het blijft een verdienste om de traag groeiende wending en de talrijke emoties gestalte te geven. En daarin is men bij BKT gelukt.

Geert Sels

MADAME DE SADE

auteur: Yukio Mishima; vertaling: Peter Versteegen; regie: Michel Van Douselaere; decor en kostuums: Luc Dhooghe en Roos Werckx; spelers: Goele Derick, Reinhilde Declerck, Nicole Persy, Veerle Eyckermans, Loes Van den Heuvel, An De Donder.

NTG

Gent

Triptiek van het weerzien

Aan het NTG komt de verdienste toe een permanente aandacht te besteden aan nieuwe theaterstukken en het publiek ervan te laten kennisnemen. Van de Duitse auteur Botho Strauss bracht NTG twee seizoenen geleden reeds *De Reisgids* (1986); vandaag grijpt het naar het tien jaar oudere werk *Trilogie des Widersehens* (1976). De Nederlandse regisseur Mette Bouhuys werd aangetrokken om in de ruimte van NT2 aan deze productie gestalte te geven. Deze *Triptiek van het weerzien* is een zeer verzorgde voorstelling geworden waarin een uitgebreide NTG-cast globaal genomen op hoog niveau acteert. Het gaat hier bovendien werkelijk om ensemble-werk gezien niet minder dan zeventien personages op bijna constante wijze op de scène aanwezig zijn. De machine van wederzijdse verhoudingen die hier door Mette Bouhuys in gang wordt gezet, loopt gesmeerd. Misschien wel té gesmeerd. De belangrijkste kritiek die er op deze productie te leveren

Terzijde

Theater bestaat op het moment van de openbaarheid, wanneer een confrontatie aangegaan wordt met het publiek. Vóór en na de voorstelling is het theater geen theater, enkel voorwaarde, voorbereiding of nawerking. Maar soms is het leven achter de schermen boeiender dan ervoor, is het voorleven spectaculairder dan het eigenlijke gebeuren, of wordt het niet-openbare op termijn belangrijker dan wat zichtbaar is.

Zo bestaat de Vlaamse Operastichting, theateraal gezien, nog niet. Maar lijdt wel een openbaar leven, zodat nu al meer mensen via de journalistieke wegen ..eet hebben van de problemen en schandaaltjes, dan er ooit deel zullen hebben aan het theateraal

proces zelf. Nieuw wapenfeit in de VLOS-affaire is het débacle met *King Arthur* (Purcell), opgezet als coproductie tussen Holland Festival, De Tijd en de VLOS: De Tijd zou de artistieke ploeg samenstellen (Vandervost als regisseur), HF en VLOS leverden geld en voorzieningen. Eén en ander werd doorkruist door de sluiting van het operagebouw in Gent en herstellingswerken in Antwerpen waardoor de zaal- en financiële planning van de VLOS overhoop gehaald werd. De VLOS besliste eenzijdig van het project af te zien. Het was het eerste artistieke project dat, ook door de onhandige manier waarop het afgewikkeld werd, meteen resulteerde in gezichtsverlies en menselijk leed: acteurs staan op straat, theatermakers voelen zich een hak ge-

zet, een in alle opzichten interessant project krijgt geen theateraal bestaan.

Ook achter de KNS-schermen rommelt het. De acteurs, grotendeels verzameld in de ACOD, nemen de negatieve houding van directeur Yvonne Lex niet langer, en verzetten zich tegen herbenoeming. Burgemeester Cools, de beschermheer van Lex, wordt onder druk gezet. Het ACOD, dat in het milieu veel gezag heeft, schuift een andere kandidaat naar voor: Walter Rits. Het College besluit om Lex nog anderhalf jaar te gunnen, waarna er een open kandidatuur volgt. Rits kan zich intussen al warm lopen. Naar een artistieke visie, een evaluatie van de theateraal-maatschappelijke functie van een dergelijk groot gezelschap zal wel niet gevraagd worden.

Vaste gezelschappen zijn van nature de grootste verdedigers van het status quo: werkzekerheid primeert altijd op artistieke eisen. Verandering hierin is misschien mogelijk door de herziening van het decreet waaraan in stilte gewerkt wordt. Als die tendert naar een grotere openheid, een sterkere dynamiek, een langere (financiële) zekerheid, en een grotere concurrentie tussen artistieke opvattingen, dan zijn we al een eind op weg naar verbeterde voorwaarden voor een echte theaterale cultuur in dit land. Rust creëren en tegelijk onrust stoken, een continuïteit verzekeren en tegelijk voor vernieuwing zorgen, concentreren en tegelijk meer mogelijk maken, dat zou nu de prioritaire taak van de overheid moeten zijn. *Zodat er iets verandert.* L.V.d.D.